

Union des Villes et
Communes de Wallonie asbl
Fédération des CPAS

FÉDÉRATION DES CPAS BRUXELLOIS
FEDERATIE VAN BRUSSELSE OCMW'S
BRULOCALIS ASSOCIATION VILLE & COMMUNES DE BRUXELLES
VERENIGING STAD & GEMEENTEN VAN BRUSSEL

VVSG

Persconferentie - 14 februari 2024

GEMEENSCHAPPELIJK MEMORANDUM

FEDERATIE VAN WAALSE OCMW'S – VVSG – FEDERATIE VAN BRUSSELSE OCMW'S

De Heer Khalid ZIAN, voorzitter van de Federatie van
Brusselse OCMW's

De Heer Wim DRIES, voorzitter van de Vereniging van Vlaamse
Steden en Gemeenten (VVSG)

Luc VANDORMAEL, voorzitter van Waalse OCMW's

Perscontacten :

Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten : Nathalie Debast, Directeur
Belangenbehartiging en Communicatie woordvoerder, nathalie.debast@vvsg.be, gsm: [+32
497 31 80 77](tel:+32497318077)

Union des Villes et Communes de Wallonie : Michel L'Hoost, Pers- &
Communicatieadviseur, michel.lhoost@uvcw.be, gsm [+32 496 50 99 45](tel:+32496509945)

Woordvoerder OCMW van de Stad Brussel en de voorzitter Khalid Zian: Samia Er-Rami, samia.er-rami@cpasbxl.brussels, gsm [+32 490 67 80 39](tel:+32490678039)

Persconferentie - 14 februari 2024

**GEMEENSCHAPPELIJK MEMORANDUM
FEDERATIE VAN WAALSE OCMW'S – VVSG – BRULOCALIS**

OCMW's zijn essentiële dienstverleners die kwetsbare personen en families opvangen wanneer andere sociale vangnetten niet functioneren. De druk op OCMW's neemt echter toe (almaar meer mensen die hulp zoeken, complexere individuele situaties, toegenomen administratieve last en exponentiële financiële druk) en dit verhindert hen om hun missie effectief en snel uit te voeren.

In deze moeilijke context zijn de Waalse, Vlaamse en Brusselse Federaties van OCMW's de vertegenwoordigers van de 581 OCMW's van het land, en spreken zij in hun naam.

Aan de vooravond van een nieuwe legislatuur willen de Waalse, Vlaamse en Brusselse Federaties van OCMW's aan de politieke partijen en de federale overheid laten weten wat hun eisen zijn. Ze hopen in de federale regering een partner te vinden die actief meewerkt aan de stabiliteit en de efficiëntie van de OCMW's, zodat zij hun fundamentele rol als laatste vangnet van de sociale zekerheid kunnen blijven spelen.

Indien we armoede willen voorkomen, moeten we de strijd tegen uitsluiting uitbreiden naar alle aspecten van het leven. We kunnen hierin slagen door **non-take-up van rechten** aan te pakken, door meer rechten te automatiseren of, indien dit niet mogelijk is, door in te zetten op sensibilisering van de betrokken personen (vooral de werkende armen). Dit kan door betaalbare en toegankelijke (gezondheids)zorg te bevorderen, door voldoende kwaliteitsvolle sociale huisvesting te garanderen en door een sociaal rechtvaardige klimaattransitie te stimuleren.

Een **Federaal Plan Armoedebestrijding** zou het ook mogelijk moeten maken om vroeger in te grijpen, en aldus de residuariteit van de OCMW's helpen garanderen. De drie Federaties van OCMW's van het land staan dan ook achter de wet die het de nieuwe regering verplicht om een Plan Armoedebestrijding op te stellen aan het begin van de nieuwe legislatuur. De Federaties van OCMW's dringen erop aan dat dit Plan in overleg en interfederaal wordt opgesteld.

Een andere maatregel die de OCMW's zou kunnen helpen, is de invoering van automatisch en structureel overleg met de OCMW's vóór er een politieke beslissing wordt genomen. Dit **overleg** zou het mogelijk maken om beslissingen te nemen die beter gecoördineerd zijn en beter afgestemd zijn op de realiteit op het terrein.

Tot slot, en bovenal, is het prioritair **om te investeren in programma's die de schakels van de sociale zekerheid versterken** zodat OCMW's opnieuw hun residuaire rol kunnen spelen en de druk op hen kan afnemen:

1. **Voorschotten op sociale uitkeringen:** de diensten van de OCMW's zijn het laatste vangnet van de sociale zekerheid, van de sociale hulp en van de verschillende bijstandsvormen. Het OCMW neemt dus een cruciale positie in als laatste schakel in een keten waarin bijstand een essentiële rol speelt. Aangezien de druk op het socialezekerheidsstelsel almaar toeneemt, worden de OCMW's steeds meer een vooruitgeschoven post van de sociale zekerheid, in plaats van een laatste redmiddel. Dit blijkt uit de enorme toename van het aantal voorschotten dat OCMW's moeten uitbetalen op ziekte- of werkloosheidsuitkeringen. De druk op de OCMW's is zo groot dat het kwalitatief hoogstaand sociaal werk dat ze leveren in het gedrang komt.

Er zijn concrete maatregelen nodig om deze trend te keren en te stoppen. De uitbetalingsinstellingen moeten zelf zoveel mogelijk voorschotten op uitkeringen uitbetalen. Zo kunnen OCMW's zich concentreren op hun rol als dynamisch en proactief vangnet van de sociale zekerheid en als organisatie die een menswaardig bestaan voor elke burger garandeert.

2. **Een volledige hervorming van de leeflooncategorieën en socialezekerheidsuitkeringen** zodat deze beter aansluiten bij hedendaagse samenlevingsvormen, en samenwonen niet langer bestraft wordt. Op dat vlak moet er gestreefd worden naar een individualisering van de sociale rechten. Om dit te bereiken, kan de volgende Regering kiezen voor twee pistes: een herwaardering van de uitkeringen en/of de afschaffing van het statuut "samenwonende" voor uitkeringen en sociale bijstand.
3. **Digitale inclusie:** we moeten ervoor zorgen dat kwetsbare personen ook op digitaal vlak niet langer uitgesloten worden van het administratieve leven. Daarom vragen de Federaties van OCMW's om een wetgevend kader dat aanbieders van essentiële diensten (zoals vakbonden, ziekenfondsen, energieleveranciers, telecomoperatoren, banken, enz.) verplicht om ook telefonisch of "face-to-face" bereikbaar te zijn.
4. **Uiterste termijn:** naar het voorbeeld van de OCMW's, moet er een tijdslimiet opgelegd worden aan alle instellingen die vóór en rond de OCMW's werkzaam zijn, zodat deze laatsten niet de dupe worden van vertragingen bij het verwerken van dossiers.
5. **Betere toegang tot federale diensten:** alle bestuursniveaus zouden moeten onderzoeken of de administratieve procedures waar de meest kwetsbaren vaak beroep op doen, voldoende makkelijk toegankelijk zijn. Indien federale en gewestelijke systemen beter toegankelijk zouden zijn, dan zou er waarschijnlijk minder beroep worden gedaan op de OCMW's.
Om de diensten in kwestie beter toegankelijk te maken voor kwetsbare personen, vragen de OCMW's aan de federale diensten (pensioendienst, enz.) om met zitdagen te werken. Als dat niet gebeurt, dan zijn het de OCMW's die de plaats van deze diensten innemen.

Naast bovenstaande transversale eisen, vragen de OCMW's ook om de volgende essentiële maatregelen te nemen:

1. EERLIJKE FINANCIERING OP LANGE TERMIJN

Veel OCMW's hebben geen financiële "reserves". Een aantal recente dossiers wegen zwaar of zullen zwaar op hun financiën wegen: opeenvolgende indexeringen van de lonen, energieprijzen, het wegvallen van bepaalde budgetten, enz...

Het is essentieel dat er van tevoren nagegaan wordt wat de impact is op de lokale financiën van alle nieuwe missies die de federale regering aan de OCMW's toevertrouwt, en dat er financiële compensaties voorzien worden. In dit opzicht moet elke hervorming die een rechtstreekse impact kan hebben op de OCMW's, zoals een hervorming van de werkloosheidsuitkeringen, absoluut vermeden worden (zoals de uitsluiting van uitkeringsgerechtigde volledig werklozen na twee jaar).

Daarnaast is een aanzienlijke verhoging van de financiering van de OCMW's dus noodzakelijk zodat er meer aandacht kan gaan naar kwetsbare personen:

- **Terugbetaling van het leefloon:** de terugbetaling van het leefloon moet worden opgetrokken tot 95% (bovenop de terugbetaling van de dossierkosten). Het saldo blijft ten laste van de OCMW's.
- **Dossierkosten:** de personeelskosten per dossier moeten aanzienlijk worden verhoogd.
- **Consolideren van alle subsidies ter ondersteuning van de OCMW's:** alle subsidies die aan de OCMW's worden toegekend, moeten behouden blijven en (zoveel mogelijk) geconsolideerd worden in "grote fondsen" of subsidies met toegang via trekkingsrecht. Dit zal de administratie vereenvoudigen en de toegang tot de beschikbare middelen vergemakkelijken. Het zal ook helpen om een einde te maken aan de versnippering en het kortetermijndenken van de bijstand.
- **Steun voor de digitalisering van boekhouding en voor informatisering:** de OCMW's moeten ondersteuning krijgen bij het digitaliseringsproces van hun boekhouding en van hun uitgaven- en inkomstenprocessen. De ontwikkeling van de ICT en het gebruik ervan transformeert de processen van alle interne en externe diensten van de OCMW's. Hoewel informatisering vandaag essentieel is, moet ze in de eerste plaats gezien worden als een middel om het sociale werk van de OCMW's te vergemakkelijken.

We weten wat de belangrijkste uitdagingen zijn: cyberaanvallen, verwerking van persoonlijke en gevoelige gegevens door de OCMW's, wettelijke subrogatie en

toename van de voorschotten toegekend door de OCMW's, IT-uitgaven naar aanleiding van bepaalde projecten die opgezet worden door de Federale regering, investeringen in sociale software, kosten om de regels van de GDPR en van de Europese NIS2-richtlijn te kunnen naleven, enz. Om de OCMW's te helpen bij deze digitale transitie is het noodzakelijk om:

- **Specifieke IT-budgetten vrij te maken** voor de OCMW's.
- **Een "taskforce cybersecurity" op te richten** om de OCMW's te begeleiden bij de implementatie van preventieve en curatieve maatregelen in geval van cyberaanvallen en -dreigingen (ad-hocsoftware, cloudoplossingen en gewestelijk datacenter).

2. VERSTERKEN VAN HET PERSONEEL

Nieuwe of toenemende fenomenen (zoals de administratieve werklast, meer agressiviteit of zelfs geweld van gebruikers ten aanzien van sociaal werkers, uitputting na crisissituaties, enz.) maken het OCMW's moeilijk om personeel aan te werven en te behouden. De drie Federaties willen daarom dat er een groot **aanwervingsplan** wordt opgezet dat ook maatregelen voorziet om het werken voor een OCMW aantrekkelijker te maken.

3. VERBETERING VAN DE WERKING

- **Vermindering van de administratieve lasten:** de contractualisering van de bijstand veralgemeent, en individuele situaties zijn complexer geworden. Dit brengt een aanzienlijke toename van de administratieve lasten met zich mee, alsook van de controles op de voorwaarden en verplichtingen waaraan moet worden voldaan. In sommige gevallen moet daarom worden afgeweken van onze echte rol die focust op sociale begeleiding van kwetsbare personen (hetgeen non-take-up van rechten verhoogt), en dat terwijl de verwachtingen van de gebruikers toenemen.
Er is dus dringend nood aan middelen en voldoende ruimte om efficiëntere en beter aangepaste bijstand te bieden aan kwetsbare mensen. De Federaties van OCMW's pleiten voor meer vertrouwen in het werk van de maatschappelijk assistenten van het OCMW, met minder strenge en pietluttige controles vanwege de subsidiërende overheden.

Concreet is het volgende aangewezen:

- De KSZ-stromen verbeteren zodat alle gegevens die nuttig zijn voor de sociale onderzoeken daar terug te vinden zijn. Deze gegevens dienen tevens up-to-date te zijn.
- (Onder andere een link voorzien met het bankregister of met de FOD Justitie).
- Efficiënter gebruik maken van de gegevens die beschikbaar zijn voor de automatische toekenning van rechten.
- De controles verminderen door meer vertrouwen te hebben in het OCMW als instituut.
- De wetgeving herzien zodat een administratief medewerker bepaalde administratieve handelingen kan stellen in de plaats van de maatschappelijk werker en onder diens supervisie.

- **Steun voor de digitalisering van de boekhouding en voor de informatisering:** de OCMW's hebben financiële steun nodig voor de digitalisering van hun boekhouding en de aankoop van computersoftware om nieuwe uitdagingen aan te gaan (cyberaanvallen, verwerking van gevoelige gegevens, toename van wettelijke subrogatie, noodzakelijke investeringen in sociale software, enz.).

4. ACTIE ONDERNEMEN OP HET VLAK VAN SOCIALE BIJSTAND EN INTEGRATIE

- **Verhoging van het leefloon:** los van de indexering en van andere aanvullende uitkeringen in deze tijden van verhoogde inflatie, heeft de verhoging van het leefloon een gunstig effect gehad. We zien echter nog scheefftrekkingen bij andere sociale bijstandsvormen en uitkeringen, zoals de lonen van werknemers met een inschakelingscontract en de werkloosheidsuitkeringen. Deze hebben de opwaartse curve niet altijd aan hetzelfde tempo gevolgd. Deze situatie kan een obstakel worden om opnieuw aan het werk te gaan, en dit is dan weer ongunstig voor de begunstigen van het leefloon en voor de gemeenschap als geheel. De bedragen van de uitkeringen en van de sociale bijstand moeten in lijn worden gebracht met het niveau van het leefloon.
- **Studenten die met een gezin samenwonen en studenten die alleen wonen moeten gelijk behandeld worden. Concreet vragen we dat er geen rekening meer wordt gehouden met de kinderbijslag bij de berekening van het inkomen dat in aanmerking wordt genomen voor de toekenning van een leefloon:** het feit dat men rekening houdt met de kinderbijslag bij de berekening van het leefloon, afhankelijk van het feit of de jongere al dan niet met zijn gezin samenwoont, zorgt niet alleen voor extra werk voor maatschappelijk werkers, maar ook voor veel onbegrip bij de begunstigen en bij de mensen die op het terrein werken. Indien een jongere alleen woont, wordt het leefloon in de huidige situatie verminderd met de kinderbijslag. Wanneer de jonger echter bij zijn ouders woont, dan wordt er geen rekening gehouden met de kinderbijslag.

Het is essentieel om een maatregel te nemen om de administratie en het dossierbeheer voor maatschappelijk werkers te vereenvoudigen. Zo kan men de gelijke behandeling van alle studenten garanderen en de bijstand aan studenten harmoniseren.

We vragen daarom om niet langer rekening te houden met de kinderbijslag bij de berekening van het leefloon, ongeacht het administratieve statuut van de student.

5. TEWERKSTELLING AANMOEDIGEN

Hoewel het gaat om een geregionaliseerde bevoegdheid, beschikt de federale regering over een aantal hefbomen.

- **Werkloosheidsvallen bestrijden:**
 - **De lage lonen verhogen,** door eerder te kiezen voor een verhoging van het minimuminkomen dan voor een belastingverlaging (aangezien de

belastingdruk voor mensen met een laag loon en kinderen ten laste al erg laag is, is er op dat vlak maar weinig marge).

- **Toekenning van steun op basis van het inkomen en niet op basis van het statuut**, naar het voorbeeld van de gezinsbijslag, het BVT-statuuut of de meeste energiehulp.
 - **Hervorming van de socio-professionele vrijstelling**: dit mechanisme moedigt mensen met OCMW-uitkeringen aan om te werken. De toepassing van dit mechanisme blijft echter complex en is niet optimaal omdat het beperkt is tot 3 jaar en niet toegankelijk is voor werkende armen. Artikel 35 van het KB van 11 juli 2002 houdende het algemeen reglement betreffende het recht op maatschappelijke integratie vermeldt een maximaal maandbedrag van 177,76 euro. Met de indexering zou dit bedrag vandaag ongeveer 270 euro moeten bedragen, maar dit is nog steeds onvoldoende om het mechanisme efficiënt te maken.
De SPI-vrijstelling moet daarom worden hervormd om het systeem te vereenvoudigen, en om mensen die werken of een opleiding volgen meer te stimuleren.
- ## 6. ENERGIEARMOEDE BESTRIJDEN
- **Energiehulp uitbreiden naar de middenklasse**: de OCMW's ontvangen steeds meer mensen uit de middenklasse die het moeilijk hebben om hun energiefactuur te betalen. Om het recht op het sociaal tarief efficiënter te maken, raden we aan om het ook te koppelen aan een inkomstencriterium (inkomen lager dan of gelijk aan het plafond voor de verhoogde tussenkomst), en dat ongeacht de gebruikte brandstof.
Aangezien dit de automatische toekenning complexer maakt, en aangezien de overheid ook geen gegevens ter beschikking stelt, is het noodzakelijk om tools te ontwikkelen om de betrokken gezinnen te identificeren. Dit vereist de uitrol van doeltreffende communicatiemiddelen vanwege de overheid en de leveranciers om de begunstigden proactief te informeren en het juiste tarief toe te kennen. We bevelen ook aan om een commercieel aanbod te ontwikkelen voor mensen die hun recht op het sociale tarief verliezen.
 - **Versterking van het Gas- en Elektriciteitsfonds**: in sommige gevallen beschikken kleine OCMW's over onvoldoende budgettaire middelen. Daarom vragen de Federaties van OCMW's meer middelen voor het Gas- en Elektriciteitsfonds, bovenop de automatische indexering, met een minimale drempel van 15.000 euro per OCMW. Zij pleiten ook voor de financiering van "artikel 4" van het Gas- en Elektriciteitsfonds om zo de kosten van het personeel dat strijdt tegen energiearmoede, permanent te dekken.
 - **Betere toegang tot stookolie**: er moeten ook maatregelen worden genomen om de toegang tot stookolie voor de meest kwetsbaren te verbeteren. In dit kader zou het nodig zijn om een procedure op te zetten en substantiële financiële steun te voorzien om kleine leveringen en gespreide betalingen mogelijk te maken. Ook moet er een vierde categorie begunstigden worden gecreëerd om te verwijzen naar dit "nieuwe publiek" van het OCMW (mensen uit de middenklasse).

7. VREEMDELINGEN BETER OPVANGEN

Bij het invoeren van nieuwe verblijfsprocedures of het aanpassen van bestaande procedures: rekening houden met de essentiële rol die lokale overheden spelen in het federale vreemdelingenbeleid. Lokale besturen moeten de nodige steun en financiële middelen krijgen zodat ze deze belangrijke rol ten volle kunnen spelen.

- **Opvang van verzoekers om internationale bescherming (VIB's):** de OCMW's hebben behoefte aan stabiliteit, en de rol die zij spelen moet erkend worden. Om hen te helpen vragen de Federaties van OCMW's het volgende:
 - Een voldoende groot aantal structurele opvangplaatsen en geïdentificeerde bufferplaatsen voorzien om een tekort aan opvangplaatsen te vermijden.
 - Methoden ontwikkelen om een groeiende instroom sneller te detecteren en tijdig te kunnen ingrijpen bij opvangcrisissen.
 - **Het federale opvangmodel evalueren en verbeteren en de rol van de lokale opvanginitiatieven (LOI's) erkennen:** de rol die de OCMW's spelen in de opvang van verzoekers om internationale bescherming (VIB's) is cruciaal geworden, met name door de LOI's. Er is een evaluatie nodig van het huidige opvangmodel en, vooral, van de doorstromingstermijnen in de LOI's. Deze termijnen lijken, gezien de crisis op het vlak van huisvesting, te kort te zijn. Om deze doelstelling te bereiken vragen de OCMW's het volgende:
 - Verlengen van de doorstromingstermijn (momenteel maximaal 4 maanden) en ervoor zorgen dat deze periode pas begint te lopen van zodra inwoners hun A-kaart hebben, zodat ze op zoek kunnen naar huisvesting.
 - VIB's die naar alle waarschijnlijkheid een positief advies zullen krijgen, toelaten om na maximaal 4 weken over te stappen naar een LOI.
 - De volledige bezetting van de LOI's garanderen en lege plaatsen voorkomen.
 - Het nieuwe opvangmodel flexibeler toepassen zodat maatschappelijk werkers hun expertise kunnen inzetten in de LOI's en hun werk op het vlak van integratie kunnen uitvoeren.
 - Zorgen voor een volledige financiering van de opvangplaatsen van de LOI's.
- **Efficiëntere verblijfsprocedures:**
 - Bij de invoering van nieuwe verblijfsprocedures of de aanpassing van bestaande procedures moet er overlegd worden met lokale besturen. Deze laatste spelen immers een essentiële rol in het federale vreemdelingenbeleid. Zij moeten de steun en financiële middelen krijgen die ze nodig hebben om hun rol ten volle te spelen.
 - De asielinstanties (Dienst Vreemdelingenzaken, Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen, Raad voor Vreemdelingenbetwistingen) voldoende middelen geven zodat ze snel kwaliteitsvolle beslissingen kunnen nemen.
 - De verblijfsprocedures inkorten en de Dienst Vreemdelingenzaken strikte termijnen opleggen om te beslissen over regularisaties, over verlengingen van verblijfsrechten, en over aanvragen voor herinschrijving na een afvoering van ambtswege.
 - Het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen de bevoegdheid geven om staatlozen te erkennen en daar automatisch een verblijfsrecht aan koppelen.

- Alle informatie over verblijfsprocedures voor steunaanvragers beschikbaar stellen via de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.
- **OCMW-diensten voor vreemdelingen:** de begeleiding die de OCMW's geven aan vreemdelingen bepaalt in grote mate of hun integratie in de samenleving succesvol zal zijn. Om deze taak te vervullen hebben de OCMW's het volgende nodig:
 - Akkoorden met de Gemeenschappen om competente tolken gratis of aan een voorkeurtarief ter beschikking te stellen.
 - Financiering van de kosten van het personeel dat instaat voor de begeleiding van vreemdelingen voor elk dossier van financiële steun equivalent aan het leefloon of dringende medische bijstand.
 - Een voldoende groot aanbod residentiële opvangplaatsen en gespecialiseerde ondersteuning voor niet begeleide minderjarige vreemdelingen, evenals een voldoende aantal voogden.
- **Medische kosten van vreemdelingen:**
 - Mediprima zal systematisch uitgerold blijven worden voor alle zorgverleners om de administratieve last van dringende medische hulp te verminderen.
 - Uiterste termijn: voor de terugbetaling van medische kosten wordt de termijn van 45 dagen verlengd tot 60 dagen vanaf het moment dat het OCMW op de hoogte is van het verzoek om bijstand.
 - Ongeacht het type aanvrager zou de federale overheid moeten tussenkomen in de aansluitingskosten van een ziekenfonds en in de bijdragen die daarvoor betaald moeten worden.
- **Oekraïners:** sinds het begin van het conflict tussen Rusland en Oekraïne hebben meer dan 75.000 Oekraïners een Attest Tijdelijke Bescherming gekregen in het kader van hun opvang op ons grondgebied. In dit kader vragen de OCMW's om overleg tussen de verschillende overheidsniveaus, maar ook met hun Federaties, om een beslissing te nemen over het statuut van de begunstigden die genieten van tijdelijke bescherming. Wordt de tijdelijke bescherming verlengd? Wordt er een andere oplossing voorzien voor hun verblijfsrecht? Deze beslissing moet worden genomen en gecommuniceerd. Dit gebeurt liefst zo snel mogelijk en ten laatste enkele maanden voordat hun huidige statuut afloopt, zodat de lokale besturen de kans hebben om zich voor te bereiden op deze mensen.
